

doms stille Stunder i Studerekamret, blev vel, med sin nervøse Receptivitet og sin intense Forstaaelsvillie overfor Livet, som Kultur altid Stuens Mand; hans Evne til at læse og lytte er ualmindelig, og over hans skiftende Indtryk spores det »usynlige Fugletræk« fremefter, som Høffding taler om. Paa dette usynlige, den levende Personligheds og Tankeverdens desværre dødelige Herskerevne maa vel Pingels Førerskab bero. Des mere haandgribeligt er den Dag i Dag Ibsens og Brandes'. Der vil her for den almindelige Aandshistoriker være Grund til at fremhæve Afsnittet »Ibsen og Danmark«. I vor egentlige Historie har vist nok Bjørnson sat stærkere Spor end Ibsen, men der er ikke Tvivl om, at f. Eks. »Kejser og Galilæer«, »Brand«, »De unges Forbund«, »En Folkefjende« og »Et Dukkehjem« har formet adskillige Tanker om Magt og Ret, Tro og Villie. Vedels Behandling af Spørgsmaalet er, som naturligt, overvejende litteraturhistorisk, men han forsøger ogsaa at drage Linierne for Ibsen-Forstaaelsen ude i Folket, et Forsøg, der burde føres videre. — Vedels Behandling af Georg Brandes er mere en psykologisk Analyse end en litteraturhistorisk Undersøgelse. Han er, i hvert Fald i Bogen her, ikke naaet til den Statusopgørelse, som nu staar paa andetsteds. Med saa meget mere Udbytte kan hans Ord læses. De giver Bidrag baade til den ene og den anden Side af den Undersøgelse, omfattende og fordringsfuld, der engang maa komme, naar Kræfterne er der: hvad var det, Brandes vilde slaa itu i 1870, hvormeget var det værd, og hvad satte han i Stedet? Et Svar herpaa kan ikke gives endnu, og det er maaske her som ellers Valdemar Vedels største Ære, at han ikke slaar noget fast med Firtommersøm.

Povl Engelstoft.

Museumsinspektør Hugo Matthiessen har i 1924 til sin snart lange Række kulturhistoriske Studier over danske Byer og dansk Byliv føjet en ny lille Bog: *Københavnske Gader 1728—95*.

Emnet er det københavnske Gadebillede, som det formede sig i Tiden mellem de store Brande, Synspunktet Brydningen mellem gammelt og nyt, mellem den middelalderlige Tradition og nyere Tidens Livsformer, mellem Renæssancen og Barokken paa den ene Side, Empiren paa den anden, mellem Befolkningens Konservatisme og Myndighedernes Trang til Reformer. Alle Sider af Gadebilledet skildres i livlige og hurtige Træk, Gadernes Form saavel som Husenes Ydre med deres snurrige Altaner og Karnapper, deres Udsmykning med Farver og Figurer, med Skilte og Vejrhænder. Om Gadernes Pløje faar man Besked, om deres slette Brolægning og umulige Afløbsforhold. Bogen skildrer

Erhvervenes Fordeling mellem de forskellige Gader og gør Rede for den voksende Tilbøjelighed til Reklame og Udvikling af Butikshandlen.

Hugo Matthiessen har forlængst udarbejdet sin særlige Form. Han ejer som Historiker Evnen til at se og opfatte det ejendommelige, forstaar at læse sine Kilder og ved, at Lovreglerne og Myndighedernes Forskrifter tit og mange Gange har større Betydning som Udtryk for de eksisterende Tilstande end som Indledning til Forandringer. Ogsaa for Aviserne som historisk Kilde har han Blik og ved at aflokke dem talrige Oplysninger. Samtidig ejer han Evnen til at fremtrylle en Stemning, til at give fine poetiske Billeder. Undertiden skulde han dog med lidt større Forsigtighed vælge sine Billeder. Et Tag kan saaledes neppe løfte sig »blodrigt og rødt«. Hans Skildringer af Gadens Myr passer paa Paris' Boulevarder i vore Dage, sikkert mindre paa det 18. Aarhundredes København. Maaske kan man ogsaa til Anerkendelsen af Hugo Matthiessens fortjenstfulde Forfatterskab føje et Ønske om, at han efterhaanden ogsaa maa optage andre Sider af Byernes Historie til Behandling, deres sociale Struktur, deres økonomiske Livsbetingelser og Betydning som Led i hele Samfundsbygningen.

A. L.

Dr. J. P. Jacobsens religiøs-socialhistoriske værk »Manes«, der nu er udsolgt herhjemme, er med understøttelse af Rask-Ørsted-Fonden blevet oversat på fransk af professor E. Philipot i Rennes og udgivet, med en fortale af professor Kr. Nyrop, i Paris 1924 (*Les Manes I—III*, Librairie Ancienne Édouard Champion). Det er rimeligt, at man har valgt at oversætte værket til fransk; det vender derved, som prof. Nyrop siger, tilbage til sin kilde, navnlig med 3. bind, der væsentlig omhandler forholdene i Frankrig i den tidlige middelalder. Byggende paa grundige, førstehånds studier paaviser forf. her, at det næsten altid er hjemlige, storættede bisper og byværnere, der bliver folkehelgener i Frankrig, ikke kirkens martyrer. Adskillige galloromanske personligheder skildres derhos indgaaende; derved bliver bl. a. Ausonius og Paulinus af Nola draget frem og sat i nyt og ram-mende lys.

N. M.

I 1885 udsendte Ludwig Pastor første Bind af *Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters*, og siden fulgte Bind efter Bind; det niende Bind er udkommet i 1923. Forfatteren er dermed naaet fra sit Udgangspunkt: Pavernes Hjemkomst fra Avignon frem til Gregor XIII's Død i 1585. Pastor tog Arbejdet